

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYELET SZAKLAPJA,

MINT

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ ÖNÁLLÓ MELLÉKLETE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A méhészetre vonatkozó minden közlemény a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendő (O-vár, Bástya-utca 9. sz.)

A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt. körli tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak Gebhardt Döme pénztárnoknak küldendők Kolozsvárt. A tagsági díj fizetési kötelezettség 5 évig tart. (Alapszabály 4. §.)

Egyleti tagok, a 2 frt rendes, illetőleg 1 frt körli tagsági díjért úgy az „Erdélyi Gazda“-t, mint a „Méhészeti Közlöny“-t díjtalanul kapják.

IV-ik évfolyam.

1889. január 15.

2. szám.

A méhtartás haszna közgazdasági szempontból.

II.

A méhek a repczeföldön.

Legujabban olyan természetű hasznosság tulajdonítatik méhecskéinknek, mely rendkívül figyelemre méltó.

Ugyanis Granai Zirrgiebel Ernő, az „Illustrirte Deutsche Bienenzeitung“-ban új észleletet tesz közzé, mely szerint a méhek a repczevirágot, az azt pusztító, ugynevezett repczebogártól (meligethes acneus) megszabadítják.

Már pedig ezen észlelés, ha valónak bizonyul, olyannyira fontos, hogy a közgazdaságra nézve előre nem látható előnyt ígér.

Zirrgiebel észlelését körülbelül az alább következők szerint adja elő:

Azon a vidéken (Grana-ban, Szászországban) igen panaszkodnak az iránt, hogy a repczebogár, több évben, igen nagy károkat okozott, voltak ugyan repczeföldek, melyek igen szépen álltak, de igen sok repczeföldön a természetjesen elpusztított.

Saját repczeföldjeinél azt észlelte, hogy azok, melyek méhese közelében voltak, oly szépen álltak, minél szebbet kívánni sem lehetett; majdnem ember magasságra emelkedtek a vetések, telve voltak ágakkal és virágokkal, ezek pedig rakva mézet gyűjtő, szorgalmas méhekkel is s a hirhedt virágpusztító bogárnak csak imitt-amott volt nyoma; ellenben azok, melyek a méhestől egy órányira terültek el, felette erősen meg valának támadva.

Ezen körülményben feltűnő volt, hogy a méhes röpkörétől mentől távolabb eső repczeföldek, annál tönkretettebbek s a mentől közelebbek, annál kevésbé megtámadva voltak.

Nyilvánvaló, hogy eddig nem is sejtetett, mily hasznatos hozzá tevékenységet fejtenek ki a méhek a kaptáron kívül is.

E tárgy eléggé fontos, hogy komoly figyelemre méltassák.

A mint a méhek tudtukon kívül esőleg a növények termékenyítését előmozdítják: épen ily módon, tudtukon kívül, elűzik a repczebogarat is!

A gazda ezen kellelten, alkalmatlan, kártékony állattól vajmi ritkán szabadul meg s mily ritka esetben vezetett kellő eredményre az elpusztításuk céljából tett kísérlet. S ime, a kedvencz méhecskék, a nélkül, hogy legkisebb kárt okoznának, ezen kártékony bogarakat elűzik; sőt, fáradhatatlan munkásságuk közepette, még tetemes hasznót szereznek, a mennyiben a fokozott virágtermékenyítés által a magtermést is növelik.

Figyeljük csak meg, hogy a méhek miként szállanak a virágra!

Mindenkor a virágnak erős megrezzenése következik be, főleg akkor, ha a viráglapba történik a belékapaszkodás.

Már ez által némely bogár összehúzódásra késztetik, minek az a következménye, hogy a földre hull.

A méh hatása csak a virágok megszállásánál tűnik ki, mikor nyelvét a virágba beereszti, hogy a mézet felszívja.

A bogarak többnyire a virágkehely mélyében, a nektár közelében tartózkodnak — mely iránt talán nem is igen idegenkedők.

A méhek nyelvvel alig történt érintkezésre a bogár összehúzódik és lehull, mi annál is könnyebben történhet, mivel a méh, a viráglevélhez való kapaszkodása alkalmával magát a virágot lefelé hajtja, szertenyomja és ezáltal az esőfélben levő bogárnak szabad helyet nyit.

Ha a bogárnak lehullása egy méhnek a virágon való járásával nem is éretik el: akkor ez egy másik által bizonyára eléretik; annál inkább, mert gyakran, egyetlen perczen ugyanazon virágcsészéből 4—5 méh látogató szörpölget, melyet napközben még sok más is követ.

Ez a látszólagos oka annak, hogy a repcze egy méhes közelében, a repczebogártól sokkal kevésbé van rongá-

ásnak kéve, mint olyan, mely távol eső, sőt előbbi az utóbbihoz arányítva, teljeseen jól áll.

Kétségkívül, oly repceföld, mely már oly erősen elbogarascodott, hogy egyetlen bimbón 20—30 bogár rágódik: a méhek által már nem menthető meg, mert már kevés jó virág mutatkozik, minek következtében a méhek által is csak kevéssé látogatattik meg.

De még ily helyen is, a bogártól kevésbé megszállt növényeken, a méheknek hasznos és üdvös működésük megfigyelhető, mert a méhek még mindég apasztják a kártékony bogarakat akkor is s meglehetősen magtermelést eredményeznek, amidőn a növények átlag csak alig jó hűvelyt adnak.

E szerint a méheknek hasznossága és üdvös voltuk fényes eredményt nyújt, ha repceföldek méhek által akkor látogatattak meg, mikor a virág még a bogártól kevésbé van megtámadva.

Más rovar által, mint: poszméh, darázs, dongó stb. a méh nem helyettesíthető, mivel azoknak a száma csekély, főleg azon időben, a mikor a repce virágzásban áll.

E jelenségre Cleve, uradalmi tisztartó Braunschweig közelében, már régebben figyelmessé lett. Ez a Gravenhorst méheit minden évben, saját költségén, elvitette 6 órai távolságra; mert szerinte a méhek nélkül a repcebogár a repcetermést teljesen megette, vagy legalább a termést tetemesen csökkentette.

Dr. Huschke Lehesten, Jenában (Szászországban) a méheknek fenirt üdvös működését szintén felismerte és 1887. évben egy felolvasásában azt állítá: „miután környékén a méhészet hanyatlott, ezért a repcetermelés is csökkent.”

A kolozs-monostori gazdasági tanintézetnek néhány év, előtt a hójai hegyalj elejében ismételten voltak repceföldjei, melyek mindannyiszor a kártékony rovar által megtámadtattak s ha jól emlékezem olyannyira, hogy a repcetermelés aligha volt csekélynek is nevezhető!

Igen kívánatos volna egy, ez irányban teendő kísérlet, hogy valjon mennyiben felel meg a valóságnak, a különben több oldalról bizonyítékok idézése mellett hozott közlemény, mely ha csakugyan valónak és követhetőnek bizonyul: némely repcét termelő gazdának nagy hasznot hozni érkezik. —

Gebhardt Döme.

Méhesaládainknak a rajzási évad alatti kezeléséről.

(Vége.)

Ne bizzék tehát senki gyengébb családjai erejében, hogy azok majd, magok erején megerősödnek, hanem emelje azokat a fent leirt rajoztatási móddal a mézelő családok sorába, mintsem a külön áthelyezett családdal ugy munkáját, mint gyenge családai számát szaporítsa. Tartsa szem előtt, hogy inkább egy jó, mint két gyengébb család legyen.

Kérdezheti valaki, hogy miként tegye ő ezt, ha kellő mennyiségű tartalék-léppel nem rendelkezik? Erre nézve

válaszam csak az, hogy most, midőn Csiki János tagtársunk hosszas kísérletezés után már 45—50 darab műlépet képes egy kilóban vesztegetni ugyanazon árban, mint mások 25—35 darabot, akkor még a legszegényebb méhésznek sincs mit gondolkozni ezek beszerzése iránt. Ezen műlépek pedig a kívánt időre egy pár, e célra berendezett család által könnyen kiépíttethetők.

Némelyik méhészt, állományát nem akarván szaporítani, de méhesaládjai is kellő erőben levén, csak méznyerésre szoritkozik. Mindent elkövet a rajzás megakadályozása tekintetében, de a méhlek természetét kellő figyelemben nem részesíti, hanem valamely, jónak gondolt rendszer szerint haladva, minden méhtörzset egyforma elbánásban részesíti. Innen van aztán az, hogy az egyforma erősnek látszó családok munka eredménye, daczára, hogy a szorgalom egyformán van beléjük oltva, oly annyira eltérő. Hannemann nem azért adta rácsát a méhészek kezébe, hogy azt kinzó eszköznek tekintsék a méz kivallatására, hanem azért, hogy okosan kezelve, segélyével a tulszaporodást akadályozzuk, a méznyerést pedig előmozdítsuk. Helytelen gondolkodás az, hogy ezen rács segélyével minden rajzást megakadályozhatunk s a családot mézelésre ráerőszakolhatjuk; mert bizony ki rajzik az, a melyik már rajzásra adta magát. Inkább az eddig rajongva szeretett anyát öli le, hogy hullája felett vonulhasson ki a nálánál már karcsubb rácson átférő fiatal királynéjával, mintsem a rajzással felhagyjon

Némelyik a nevelt anyabölcsök folytonos kivagdalgatása által véli méhesaládját a rajzásban megakadályozni és mézgyűjtésre kényszeríteni. Az ilyen is oly munkát végez, melyet igaz ugyan: hogy a rajzást megakadályozza. Az ily család rajzásra törekedvén, a kivagdalt anyák helyett új anyákat nevel és rendkívül fiasítván, tulnépessé is válik; de daczára sok népének, mézürébe számbavehető mézet alig hord. Így jutánk aztán oda, hogy mikor a főhordásnak már vége van, meg lesz a családnál a feles számú méh, de éppen oly csekély méz.

Ne erőszakoljuk méhesaládainkat természetellenes munkára, hanem rajoztassuk akár természetes rajok kibocsátásával, akár műrajoztatással, akkor, a mikor és mily mérvben azt a viszonyok megkövetelik; mert így a méznyerésre dolgozó méhészt is nagyobb mennyiségű mézre tehet szert, mintha méhesaládjai rajzását erőszakkal akadályozza.

Tartalék fiatal anyákról gondoskodni különben is kötelessége a méhésznek, melyek aztán ilyenkor nagyon is kiegészítik őt.

A tavaszi gondos ápolás által már kellő erőssé fejlődött családok mézkamrái felnyitvatván, kedvezőbb viszonyok mellett mohon fognak annak telehordásához. Ekkor legyen szemes a méhészt, hogy a behordott méz kellő időben történő elszedésével gátolja a rajzást. Megtörténik azonban gyakran, hogy némely család, daczára a pontos kezelésnek, rajzásra adja a fejét és talán éppen akkor rajzik ki, midőn nála a mézszedéssel foglalkozunk.

Az ily rajokat engedjük kijönni; sőt akkor se igye-

kezzünk meggátolni, ha valamelyik készülődését pár nappal előbb észrevettük.

E természetes rajok épp úgy, mint a fennebb leirt mesterséges raj, teljesen kiépített, kellő tiszta dolgozó lépekre lakolandó be; de csak akkora térben, melyben ama lépeket jó tömötten fedi. A harmadik hét-elején méztérbe bocsátjuk és mézeltetjük; sőt bő hordás esetén, költőtere is pergetendő, mert a méz felhalmozása miatt fiasítása nagyon kis térre szoríttatik. Már magában egyedül e raj több mézet ad, mint ama törzs család, melyet erőszakkal mézelésre akartunk kényszeríteni.

A kirajzott család fiasítása kiszedetik s a gyengébb családok vagy tartalék anyákhoz szétosztatik. A szétosztásnál ügyelünk arra, hogy könnyebb eljárás tekintetéből a fiasítást méhek nélkül osztjuk be külön-külön családokhoz. A méhek beadásánál az egyesítési eljárást követjük, nehogy a támadható öldöklés miatt haszon helyett kárt csináljunk.

Igaz, hogy ilyformán a méhcsaládok száma még annak is nevededik, ki nem szaporításra törekszik, hanem csak méznyerésre; de ezek számával arányban fog telni ősszel mézes bődöne is. Ősszel ugyanis felesleges családaitól, ezek népét a többiekhez egyesítvén, a mézet elszedheti.

Ezen eljárással fordíthatjuk csak kellőleg hasznunkra a méhek szorgalmát, mert az anya petézése korlátolva nem lévén, a fajfentartási ösztön által üzetve, minden család egyforma szorgalommal dolgozik, míg fedetlen fiasítás hiányában némely más család mézgyűjtés helyett heverésre adja fejét. —

Álbu József.

A méhek áthordják a petét egyik sejtől a másikba.*)

Annak bizonyításául, hogy a méhek egyik sejtől a másikba áthordják a petét, álljon itt még egy pár példa.

Julius havában a „Méhészeti kalauz“-ban leirt módon A. B. kaptárokból C. műrajt készítettem, oly szándékkal, hogy A-ból elvett C. műraj B. erős népi kaptár helyére jövéen, még egy jó természetes rajt adjon. A-ból kiszedett két keret-lépnek szélein és alján kezdetleges anyabölcsők voltak; de teljesen üresek.

Midőn megpillantottam eme kezdetleges anyabölcsőket, megörvendtem, hogy nem pót, hanem természetes anyabölcsőkből készülnek a műraj anyái; de annál inkább elszomorodtam, midőn láttam, hogy nincsen bennök semmi. Bétettem mégis, mert volt fiasítás és pete sok rajtuk.

A rajkészítés utáni napon egy rajzott kaptárból érett anyabölcsőket tettem át, kísérletképen, a melyek természetesen nem fogadtattak el. Ezen alkalommal megpillantottam, hogy az említett széleken az anyabölcsők megnyultak. Vizsgálni kezdettem egyenkint újól, még nagyobb figyelemmel, de bizony ekkor sem találtam semmit bennök. Negyed-

*) Az evel kapcsolatos közleményt lásd a „M. K.“ 1888. évi 24-ik számában. Szerk.

napra ismét megvizsgáltam a családot. És ime a régebb kezdett és már kétszer is átvizsgált, kellő hosszúságú anyabölcsőkben dúsan ellátott táplálékokon kisebb nagyobb kukacok voltak. De a mi a mi még feltűnőbb: egy más keret alsó léczének szélén — hol az átrakás alkalmával semmi sem volt, — egy teljesen befedett és egy befedendő, igen sép kukaczu anyabölcső volt.

Már az ötöd nap volt a rajkészítéstől számítva. Most már kezdettem még apróbbra vizsgálni minden lépét, hogy vajon az anya valami uton-módon nem csuszott-e át a rajkészítés alkalmával? — Ekkor már az utolsó petének is kikelve kellett lennie, ha anya nem volt jelen. — Nem találtam egyetlen petét se. Mégis, hogy minden kétségem eloszlassam, megvizsgáltam A. anyakast is. Ott találtam az ablak melletti első lépén, épen petezés közben, a jól ismert sárga anyát.

Hogy hogyan jutottak C. műraj említett anyabölcsőibe a kukacok: erre más felelet nem lehet, mint az, hogy a méhek szükségkép áthordják a a petét egyik sejtől a másikba.

Még időm sem volt sokáig elmélkedni a fennebbi tapasztalataim felett, midőn hozzám jön Szász Ferencz énekvezér ur és a következőket beszélte el:

Egy műrajt készítettem A. kaptárból, az anyát a munkásoknál vissza hagyva. B. műraj kaptárába két darab lép és lépkezdés nélküli keretet helyeztem, az ablak mellé. Ötödnapra megvizsgáltam a népet, hogy az anyák neveléséről meggyőződjem. Feltűnt még előbb, hogy egy kis csomó méh az üres kereteken ül, dolgozik. Midőn kivettem bámulatomra, egy csoportban 3 anyabölcső volt befedve és egyéb építmény semmi. — Ezen anyabölcsők mindjárt felhasználhattak, mint feleslegesek, egy anyátlan dobraj meganyásításához, a kellő sikerrel. — Hogyan kerültek ezekbe a bábok? mikor az anya A. kaptárban vissza maradt és jelenleg is ott van? Nem másképen, mint a méhek hordták a petét egyik sejtől a másikba. —

Csikí János.

A méhész-egyletek egyesítése.

Német-Bogsa és vidékének több méhésze előterjesztést tett az országos méhész-egylet január 17-én tartandó közgyűléséhez, melyben azon óhajításuknak adnak kifejezést, vajha az ország valamennyi méhész-egylete egybeolvadna.

Ez előterjesztésben 6 pontban van összefoglalva a német-bogsai méhészek kívánsága, u. m. 1) az országos méhész-egylet alapszabályai változtatásánál különös súly fektetendő a méhészet termékek értékesítésére. 2) Szolgáljon alapul az ország politikai felosztása. 3) Ugy módosíttassanak az alapszabályok, hogy a má létező, vagy ezután kellelkező egyletek egyesülése meg legyen könnyebbítve; illetőldg, hogy az egyesülés bármikor megtörténhessen. 4. A jan. 17-iki közgyűlés még ne vegye napirendre az alapszabályok változtatását, hanem a B. Ambrózy Béla által szerkesztet alapszabály-tervezetet küldje meg az elnökség valamennyi méhész-egyletnek, véleményezés végett és a vélemények beérkezése után készíttessék el az új alapszabály egy közgyűlés által, melyen minden egylet képviselve legyen. 5) Az e czélból tartandó közgyűlé határidejét a jan. 17-iki közgyűlés határozza el. 6) A megválaszt

Bizottság tanácskozásában a kormány és az országos gazd. egyesületi legyező képviselője.

A fennebb, kivonatossan ösmertetett előterjesztés, mely másolatban egyletünknek is megküldetett, a f. hó 12-én tartott rendkívüli választmányi ülésünkben lett tárgyalva. Ez alkalommal nem boesájtkozott annak részletes bírálatába, hanem, az összes méhészeti egyesületek egybeolvasztása kérdésében következő, egyhangulag nyilvánított véleményének adott kifejezést:

Felette üdvösnek tartja a választmány, hogy a központon egészségesen szervezett, erős egyesület alakíttassék s igen kívánatos, hogy a kisebb egyesületek az egybeolvasztás által szolgáljanak a nagyobbak erősítéséül. Mert az erőkövetés szétforgácsolása által a kisebb egyesületek, a maguk önállósága mellett, saját erejükre bízva, nem képesek megszerezni mindazon eszközöket, melyek a méhészeti kultúra terjesztésére szükségesek; másfelől azonban célt követésztett és káros tulhajtásnak tartaná választmányunk a centralizáció kérdésének oly értelmű megoldását, minőt a német-bogasai méhészek ajánlottak. Épen ezért, az erdélyrészi méhészet választmánya kimondja, hogy egyesületünk jövőre is tartsa meg önállóságát annál is inkább, mert most már mindazon eszközöknek birtokában van, melyekkel feladatát sikeresen teljesítheti és nem teheti ki magát azon esélynek, hogy egységes méhészeti status létesítése után, az eddigi hatásos működése akadályokba ütközzön. —

Vegyes közlemények.

— **Felhívás az udvarhelymegyei méhészkör tagjaihoz.** A méhészkörnek a képezde helyiségében január 20-án délután 3 órakor tartandó közgyűlésére a t. tagokat meghívom.

A hátralékban lévő és jelen évi tagsági díjuknak s a gyűlést megelőzőleg leendő törlesztését kérem.

Kiknek a gazdasági egyesület méhüket ajándékozott, azok jelentésük be, hogy benépesítették-e azokat? mert erről az illetékes helyre jelentést kell tennem.

A kik iskoláinkban tanították az egyszerű méhészetet, jelentésük, mikor kezdették meg s mennyire haladtak abban?

Arról is jelentést kérek, hogy a múlt évben kik nem kapták rendezesen a Méhészeti Közlönyt?

Ha akarjuk, hogy a méhészet-egyesület akadálytalan műjen, akarnunk kell kötelezettségünk teljesítését is.

Fogadják méhésztársi üdvözetemet. Sz.-Keresztur, 1889. január 6.

Pálfi Lajos s. k. ig. alelnök.

— **A korondi m. körünk** január 16-án fogja megtartani közgyűlését, melyen Csiki János, buzgó méhésztársunk felolvasást is fog tartani. Örömmel értesülünk, hogy a sovídéki taniói kör határozatilag kimondotta a korondi méhészeti körhöz való csatlakozását s így reméljük, a méhé-

szet ottani buzgó apostolai odaadó fáradozásának sikerülni fog — egy tekinélyes kört létesíteni.

— **Méhész estélyeink.** Örömmel jegyezzük fel, hogy a múlt szombaton ismét népes estélyünk volt. A helybeli unitárius collegiumbeli papnövendékek, kolozs monostori gazd. tanintézet és tanítóképezde növendékei különösen nagy számban voltak jelen; úgy, hogy a terem a szó szoros értelmében zsufolásig megtelt. Szentgyörgyi Lajos főtitkárunk igen érdekes, népszerű előadást tartott a méhészet alap ösmertetéről, mely mindvégig, a legnagyobb mérvben leköté a hallgatók figyelmét. Sajnáljuk, hogy a tér szűke miatt nem hozhatunk többet az érdekes estélyről s a jelen voltak névsorát is csak a jövő számban közölhetjük. A jövő szombaton folytatni fogja Szentgyörgyi előadását, ugyanazon tárgyról.

— **Bolkis János és Károlyi Gyula** tagtársaink az egyleti kisorsolás alkalmával nyert tárgyakat, előbbi egy rajt, utóbbi egy álló kaptárt egyletünknek ajándékozták. Egyesületünk választmánya jegyzőkönyvbe igtatta köszönetnyilvánítását a nemes adakozóknak.

— **A méhek téli nyughatatlansága.** Lapunk múlt évi 24-ik számában, arra a kérdésre, hogy mi lehet oka a méhek téli nyughatatlanságának? azt a feleletet adtuk, hogy vagy a lég hiány, vagy pedig a jegecsez cukor miatt beállott szomjkor okozza. Pinkert József méhésztársunk erre a következő sorokat küldte lapunknak: „a méhcsaládok nyughatatlansága télen, nyáron, egyedül a nyátlanságból származik.“ Az érdekes kérdést vita tárgyává tette alelnökünk a január 5-iki méhészet-estélyen, hol hosszas, élénk eszmecsere után, több veterán méhészet egyhangulag oda nyilatkozott, hogy a méhek téli nyughatatlanságát legtöbbször a nyátlanság idézi ugyan elő, de tapasztalható akkor is, ha a kaptárban valamely méhellenség, például egy értartózkodik; előfordozhat a hűség, megfelelő lég hiány és a méz megczukrosodása miatt bekövetkezett szomjkor is.

— **A méhészeti szakirodalom** munkásai utóbbi időben oly sürűen szerencsétlenné tették lapunkat érdekes cikkekkel, hogy rendelkezésünkre álló tér szűke miatt kénytelenek vagyunk kissé késni a közléssel. E bajon segitendő, abban állapodott meg elnökségünk, hogy jövőre gyakrabban adunk lapunkhoz toldalékot s már a jövő számunk egy egész iv melléklettel fog megjelenni.

A szerkesztő üzenetei

Párácra. Nem kételkedünk abban, hogy a hozzánk intézett sorokban említett, tapintatlan kifejezések sértik a délmagyarországi méhészek önértetét; de a beküldött nyílt levelet csak abban az esetben adhatjuk ki, ha a beküldő nevét tudatja a szerkesztővel, mert hasonló természetű közlének, ösmertetlen szerzőtől nem adhatunk helyet. Reméljük azonban, hogy nem is lesz szükség arra, mert a jan. 17-iki közgyűlés megfelelő elégtételt fog önöknek adni. — **K. Gy.** urnak. N.-Károly. Köszönetünket. Ezuttal csak a konkrét esetet említhettük fel, nehogy félreévtessünk. — **Több egyleti tagnak.** A tagsági díjaikat bérletett egyleti tagok névsorát lapunk februári számában fogjuk közölni, ugyanakkor kiadjuk egyesületünk összes tagjainak névsorát is. — **P. J.** urnak. B.-Szt.-György. A feltett kérdésre lapunk jövő számában felelünk. —

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**

Lapfelügyelő bizottság: **Álbu József, Csiki J. József, Gebhardt Döme, Szentgyörgyi Lajos, Wieder József.**

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt. Bel-Középutcza Minorita-épület.